AVİM Yorum • No: 2024 / 6 • Ocak 2024

'SOYKIRIM'IN GÖRECELİLİĞİ

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Hukuki bir tanım olan soykırım suçunun anlamı ve kullanımı 1948 yılında hukuk literatürüne girdiğinden bu yana suiistimal edilmeye devam edilmiş, günümüzde siyasi amaçlarla sarf edilmesi ise büsbütün yaygınlaşmıştır. Bugün dünyanın gözleri önünde yaşanan bir insanlık vahşetinin Güney Afrika tarafından Uluslararası Adalet Divanına (UAD) taşınması ise siyasi kutuplaşma atmosferinde başka bir tartışma konusunun fitilini ateşlemiştir. Bu tartışmada en fazla dikkat çeken durum ise hangi ülkelerin hangi tarafta durduğudur.

Başta tarafsız olduğu bilinen Fransa, 19 Ocak 2024 tarihinde kararında bir güncelleme yapmış ve Güney Afrikanın Gazzedeki İsrail-Hamas savaşı nedeniyle Yahudi devletine karşı açtığı UAD davasını desteklemediğini Dışişleri Bakanı aracılığıyla ifade ederek[1] İsrail tarafında yer aldığını resmiyete kavuşturmuştur[2].

Fransa Dışişleri Bakanı Stéphane Sejourne, İsrail devletini suçlamanın ahlaki bir eşiği aşmak olduğunu söylemiş, Polonya parlamentosunda yaptığı konuşmada soykırım kavramının siyasi amaçlar için kullanılamayacağını da sözlerine eklemiştir[3]. Oysa tarihe baktığımızda soykırım ifadesini siyasi amaçları için en fazla kullanan ülkenin Fransa olduğunu görebiliyoruz. Bu ikili tavrından rahatsızlık duymayan Fransanın işlediği insanlığa karşı suçlar ise hala hafızalardadır. Hatırlanacağı üzere, Boyer yasası olarak bilinen, Marsilya milletvekili Valérie Boyer tarafından teklif edilmiş, Ermeni Soykırımını İnkâr Etmeyi Cezalandırma Yasası (Fr. *Loi pénalisant la contestation du génocide arménien*) 7 Aralık 2011 tarihinde Fransız parlamentosunun alt kanadı olan Ulusal Mecliste kabul edilmişti[4]. Bahsi geçen yasa, parlamentonun üst kanadını oluşturan Senatoya gelmiş, Senatonun Adalet Komisyonu yasa teklifini ifade özgürlüğü ilkesine aykırı bularak teklifin gündeme alınmasına karşı çıkmıştı. Ancak Senato Genel Kurulu Adalet Komisyonunun görüşünü dikkate almayarak 23 Ocak 2012 tarihli oturumunda 86 olumsuz oya karşı 127 oyla Boyer Yasasını kabul etmişti[5]. Yasaya göre cezalandırılması öngörülen eylem, Nürnberg Mahkemesinin soykırım olarak belirlediği suçu inkâr etmektir. Ancak bu önermedeki eksiklik çarpıcı derecede dikkat çekicidir. Fransız mahkemelerinde bir şahsın bu şekilde yargılanabilmesi için suçun bir uluslararası mahkeme tarafından suç olarak nitelenmiş olması gerekmektedir[6]. Ermeni iddiaları için böyle bir karar bulunmamaktadır. Son kertede, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) Perinçek kararı, 1915 olaylarının Holokosta benzemediğini vurgulamış, soykırım iddialarına karşı

güçlü bir dayanak oluşturmuştur. Ayrıca, Fransız Anayasa Konseyinin inkârcıların cezalandırılmasını öngören kanunu iptal etmesi de soykırım savını, özellikle Holokostla karşılaştırıldığında Fransa açısından dezavantajlı bir durum yaratmıştır[7]. Görüldüğü üzere soykırım kavramı Fransanın siyasi olarak çıkarları doğrultusunda kullandığı siyasi bir kavram olarak çok yakın tarihte yaşananlar ışığında gözlerimizin önünde duruyor.

Güncel bir gelişme olarak, Fransanın yeni Avrupa ve Dışişleri Bakanı Stéphane Sejourne, Fransada akredite olan diplomatlara hitaben yaptığı konuşmada, Güney Kafkasyada Ermenistanı desteklemeye devam edeceğini söylemiştir. Fransa burada da söyleminden geri adım atmamıştır.

Konuşmasında ayrıca, Ermenistan ve Azerbaycanın en sonunda barış için adil ve uzun ömürlü olacak, uluslararası hukuka ve her iki ülkenin toprak bütünlüğüne saygıya dayalı bir barışa imza atmalarını gerektiğini belirtmiştir. Bölge halklarının onurlu bir şekilde yaşayabilmesi, tarihlerine, hafızalarına ve kültürlerine saygı göstermeleri gerektiğinin altını çizmiştir[8].

Fransanın yakın geçmişteki geri adımları göz önünde bulundurulursa, Fransanın yeni Dışişleri Bakanının soykırımın siyasete malzeme edilmemesi gerektiğine ilişkin sözleri, Fransanın Türkiye ile ilgili soykırım iddialarını yeniden gözden geçirmesi için olanak yaratmaktadır. Çok da uzak olmayan geçmişe bakıldığında, Bakan Sejournenin bu ifadesinin ne derece güvenilir ya da inandırıcı olduğuna şüphe ile yaklaşılması kaçınılmazdır.

**Fotoğraf: https://www.timesofisrael.com/french-fm-accusing-israel-of-genocide-crosses-moral-threshold-is-exploitative/.*

[1] French FM: Accusing Israel of genocide crosses moral threshold, is exploitative, timesofisrael.com, *Times of Israel*, 19 Ocak 2024, https://www.timesofisrael.com/french-fm-accusing-israel-of-genocide-crosses-moral-threshold-is-exploitative/.

[2] Alonso Gurmendi (@Alonso_GD), This is how state reactions look like at 19:00 GMT on the 19th of January. I've added Finland Luxembourg and Belgium. I also moved Australia back to neutral. For details as to why, see the main methodology thread. I will post a link below, *Twitter*, 19 Ocak 2024, ÖS 10:25, https://x.com/Alonso_GD/status/1748426471092219989?s=20.

[3] French FM: Accusing Israel of genocide crosses moral threshold, is exploitative.

[4] Yaşar Yakış, Frnasanın Soykırım Çelişkisi, *Ermeni Araştırmaları*, 2011, Sayı 40, s. 66, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/639684.

[5] Yakış, s. 66.

[6] Yakış, s. 70.

[7] Ömer Engin Lütem, Olaylar ve Yorumlar, *Ermeni Araştırmaları*, 1017, Sayı 56, s. 19, https://avim.org.tr/tr/Dergi/Ermeni-Arastirmalari/56/pdf.

[8] Frances Newly Appointed FM Vows Continued Support To Armenia, armradio.am, 22 Ocak 2024, https://en.armradio.am/2024/01/22/frances-newly-appointed-fm-vows-continued-support-to-armenia/.

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "'SOYKIRIM'IN GÖRECELİLİĞİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2024 / 6. Ocak 25. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/SOYKIRIM-IN-GORECELILIGI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır